

Fyren

Landstigningsövning vid Gottskär 1962
Flaggjunkare Hjulström vid spakarna

Redaktören har ordet

Samtidigt som detta är första numret med mig som redaktör är detta en gammal tidning, med anor och kultur. Jag vet att tidigare redaktörer präglat tidningens utformning på olika sätt. Det är många duktiga både "lay-outare" och skribenter, som haft det jobb jag nu i något anfall av storhetsvansinne tagit på mig.

Det jag nu har att leva upp till är den utformning av tidningen, som Gunnar Hellekant har skapat under flera år. Han har, enligt mitt sett att se, danat den till en utmärkt publikation och ett forum för alla medlemmar i föreningen.

Jag vet inte om jag kan lyckas få ihop en lika bra tidning som mina företrädare, men är trots allt full av förtröstan och förväntan. Förtröstan på att ni kära läsare skall ha överseende med mig i början, och förväntan på att Ni skall hjälpa mig med fortsättningen.

En tidning av den här kalibern gör sig definitivt inte själv. Den görs inte heller av en redaktör eller en hel redaktion! För att den skall bli så bra som den har varit, krävs att ni läsare hjälper till. Jag vet att Gunnar med jämna mellanrum "tjatat" om att få in artiklar och andra bidrag. Jag TJATAR också! Redaktionen vill ha

in alla sorters bidrag, men förbehåller sig samtidigt rätten att själv bestämma när en artikel skall publiceras.

Men det är inte bara artiklar, som vi önskar få in. Vi i redaktionen vill också få tips om hur tidningen skall se ut framgent. Skall vi ha Kontaktannonser? Hjärtespalt? Roliga historier? Fakta om regementets historia i 132 kapitel? Ja, vad vill ni läsa om?

Med dessa ord ger jag Er första numret med mig som redaktör. Ge mig tips för nästa!!

Kaj Modig

Skattmästaren har ordet

Medlemsavgifter

Avgifterna för 1988 har med några få undantag inkommit, många utökade med gåvor till blomsterfonden och museet. Tack för det och för alla hälsningar!

Till Er som inte betalat medlemsavgiften för 1998

Med denna tidning följer en avi för inbetalning av medlemsavgift och för eventuell gåva. (Medföljer till alla- även till Er som betalt tidigare resp är befriade från avgift av olika skäl) Glöm inte att ange avsändare, och betala gärna så fort som möjligt.

Ange gärna också adress så att vi kan hålla adressregistret uppdaterat.

Avgiften för 1998 är 60 kronor

Med vänlig hälsning

Skattmästaren

Göran Palm

Höstmiddag

Höstmiddagen går av stapeln på officersmässen torsdagen den 19 november, klockan 19.00

Anmälan senast 13 november till:

Gun Strandberg tel. 031 69 27 40 eller

Christer Norlander tel. 031 28 68 45 E-Mail: christer.norlander@mbox301.swipnet.se

Anmälan kan också göras på fax: 031 69 27 41.

Trots att vi inte är en skytteförening kan Du träffa goda kamrater där!

Föreningens styrelse 1998

Ordförande: Bengt Delang

1.V Ordf: Gustav Lundberg

2.V Ordf: Kjell Sörquist

Sekreterare: Christer Norlander

Skattmästare: Göran Palm

Ledamöter: Leif Nyberg

N G Löfgren

Lars Krantz

Gunnar Hellekant

Museiförest: Gustav Lundberg

Adressen till föreningen är:

KA4 kamratförening c/o Museet

MKV

Box 5155

426 05 Västra Frölunda

Ordförandens spalt

Det är med stor glädje som jag fattar pennen som nybliven ordförande i kamratföreningen efter det att jag tillträdde som regementschef i våras. Att få komma tillbaka som chef för det regemente som, i mitt fall för drygt 30 år sedan, man en gång började vid torde vara få förunnat. Jag ser verkligen fram emot att få delta i att föra utvecklingen vidare för både regementet och kamratföreningen. Samtidigt vill jag ta tillfället i akt och tacka avgående ordföranden, Bosse Andersson, för hans goda insatser!

De första månaderna av min tjänstgöring har jag i huvudsak ägnat åt att försöka sätta mig in i verksamheten vid regementet. Även om jag tjänstgjort vid KA 4 under lång tid så kan jag konstatera att det ändå är mycket som förändrats. Inte bara utbildningsinnehållet är delvis nytt utan även officerarnas inställning till yrket har genomgått förändringar under senare år. Låt mig också samtidigt konstatera att alla de förändringar jag hittills sett är i de flesta fall mycket positiva. Ett exempel på detta är den amfibiska utbildningen som vi numera genomför med en hög kvalitet. Det är sannerligen ett stort steg som vi tagit från utbildningen av de fasta KA-förbanden till dagens bättrörliga enheter.

Bland de glädjeämnen som inträffat under senare tid vill jag särskilt nämna färdigställandet av den nya vårdhallen och upptagningsslipen för stridsbåtar. Med denna hamnutbyggnad har vi tagit ett stort steg framåt avseende rationalitet i vårt fartygsunderhåll. Nu återstår arbete med kajer mm

Bengt Delang:

47 år

- Född i Borås, Väst kustbo i hjärtat
- Bor nu på Hisingen
- Började som befälselev I. artilleri
- Ubef - Kompoff vid KA 4
- Karriärväxlade 1984 -86
- Läst MHS taktik och stabskurser
- Överste sedan 1995
- Nu Regementschef på KA 4 efter 3 år som Stabschef vid Militärkommando Gotland

så att alla våra fartyg och båtar kan förtöjas på ett ändamålsenligt sätt. Det andra exemplet som jag vill nämna var övningen Cooperative Jaguar, en PEP-övning i Danmark med deltagande från många nationer och där KA 4 deltog med ett amfibiekompani. Jag hade förmånen att få bevittna en del av övningarna och jag kan särskilt nämna den annorlunda upplevelsen att som regementschef stå i Fredrikshamn's flottstation och se KA 4 amfibiekompani med stridsbåtar i full fart landstiga och säkra hamnområdet för den efterföljande landstigningsstyrkan. Soldaterna och befälen fick mycket beröm för såväl detta moment som för övningen i sin helhet, vilket dom var väl värda.

Jag kan även nämna att Försvarsmakten under våren gett ut en grundsyn för såväl kamratföreningsverksamhet som för museiverksamhet. I grundsynen ges riktlinjer för hur förbanden skall stödja dessa enheter. Dokumentet är bra och ger en stadga åt verksamheten. Som exempel på riktlinjer kan nämnas vikten av att kamratföreningarna får delta i förbandsdagar och andra evenemang vid regementena. Ett praktiskt exempel på detta är "Regementets dag" som genomfördes den 14 augusti i området kring operan i Göteborgs hamn. Jag såg många av kamratföreningens medlemmar i vimlet, och det var roligt att se Er där. Samtidigt fick jag flera

bekräftelser på att det var en mycket uppskattad dag, så nöjet verkade vara ömsesidigt.

Kamratförening och museum är viktiga funktioner för att bli utvecklade förbandsandan. En komponent som dock saknas är en dokumentation över regementets historia. Mig veterligen finns det ingen sammanhängande historieberövning över regementet från uppsättandet 1942 och än mindre från 1902 då detachementet bildades. Jag vill därför verka för att regementets historia tecknas ner med tyngdpunkt på epoken från 1942 fram tills idag. Även perioden dessförinnan, kanske främst från 1902, bör avhandlas. Fortfarande finns det kamrater som minns och kan berätta hur det gick till när regementet sattes upp och därför anser jag det vara angeläget att ganska snart påbörja dokumentationen. Jag vänder mig därför i första hand till kamratföreningen för att få tips om författare, idéer mm. Inledningsvis söker jag nu en redaktör som kan hjälpa till att dra upp riktlinjerna för arbetet. Några kamrater har redan blivit tillfrågade av mig men jag vill på detta sätt få ytterligare förslag. En preliminär målsättning för arbetet är att det bör vara klart i god tid före Kustartilleriets 100 års jubileum 2002. Hör av er på enklast sätt till mig!

Bästa hälsningar!

Bengt Delang

Rapport från årsmötet och vårmiddagen

av Gunnar Hellekant

Torsdagen den 16:e april avhöll Kamratföreningen sitt årsmöte, vilket traditionsenligt följdes av Vårmiddagen. Båda händelserna tilldrog sig på Officersmässen med härlig utsikt över hamninloppet och KA 4 hamn, där stora ombyggnader har ägt rum. Det sjögående Kustartilleriet har ändrat karaktär och båtbeståndet har förnyats och moderniserats. De gamla transportfarkosterna har till stor del ersatts av Strids- och trossbåtar avsedda för "Amfibievapnet".

En annan förändring som kanske kan nämnas i detta sammanhang är att Officersmässen, före detta Regimentsofficersmässen, numera är områdets enda mäss, öppen för alla anställda.

Kompaniofficersmässen har blivit soldathem och lärosal för navigationsutbildning och i Plutonsofficersmässen huserar tillfälligt Fortifikationsavdelningen. De flesta anställda intar sin lunch i tjänstemannamatsalen i matsalsbyggnaden "Stor Osel".

Åter till Offmässen.

Efter en stunds förbrödring vid bar och i soffgrupper inleddes mötesförhandlingarna ledda av Gustav Lundberg, föreningens 1:e vice ordförande. Vid sin sida hade han sekreteraren Christer Norlander. Ordinarie ordföranden, Bengt Delang, var tyvärr förhindrad att närvara. Gustav Brännerud och Kjell Sörqvist fick förtroendet att vara rösträknare och justeringsmän.

Det förekom inte några kontroversiella frågor så deras uppgifter blev inte så betungande.

Från protokollet kan nämnas att styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Det fattades beslut om att årsavgiften för 1999 skall höjas till

80 kronor från nuvarande 60.

Det blev byte på vissa poster i styrelsen. Så till exempel överlämnade Helmer Ternegren ansvaret för föreningens kassa till Lars Göran Palm. Kaj Modig avlöste mig som redaktör och till valberedning utsågs Stig Jacobsson och George Wockatz. Styrelsens totala sammansättning redovisas på annan plats i tidningen.

Mycken samlad erfarenhet.

Verksamhetsberättelse

Ur verksamhetsberättelsen kan nämnas att föreningen har 387 medlemmar med en alltför hög medelålder, 64,7 år. Hjälp till att rekrytera för att sänka den!

Museekommitten rapporterade att 1400 personer besökt museet under året och att "kulturen i Göteborg" planerar att iordningställa O II fort. I samband med det avser man återföra 24-centimeterspjäserna från Hjuvik till sina ursprungliga platser på "Fortet".

Museet efterlyser yngre medhjälpare då "kärntruppen" börjar närma sig 80-års åldern.

Det är ett beundransvärt arbete dessa "äldermän" gör för att dokumentera Kustartilleriets historia på västkusten, en uppgift som är speciellt värdefull i denna tid fylld av förändringar.

När Gustav avslutat mötet med ett sista klubbslag inbjöd han till mid-

dagsbordet på vilket mässföreståndarinnan, Britt-Marie Karlsson, dukat fram en härlig måltid.

Sorlet runt borden ökade mer och mer allt eftersom olika minnen från flydda tider och verksamheter poppade upp.

Föreningens vår- och höstmiddagar är fina tillfällen för att tillsam-

mans med kamrater och kollegor i tankarna återvända till svunna tiders upplevelser och att få information om kustartilleriet av idag.

Efter middagen fortsatte gemenskapen i soffgrupperna tillsammans med kaffe, kaka och kanske något starkt.

Årets vårmiddag besöktes också av representanter för de övriga militära kamratföreningarna i Göteborg med vilka vår förening börjat samverka.

Som tidigare nämnts har stora förändringar gjorts inom KA 4 område under senare år. Ta därför chansen att uppdatera dig i samband med Höstmiddagen i slutet av oktober.

Om intresse finns lovar föreningen att bjuda på sakkunnig information om verksamheten och rundtur på området.

Alltså, Väl mött till Höstmiddagen!

Vi gratulerar

90 år

Arthur Holmqvist 22 december 1998

85 år

Gustav Persson 18 november

Bror Kleist 28 november

80 år

Nils Thorwaldson 04 november

Eric Bergh 13 december

Gunnar Malmqvist 30 december

Fridolf Askerstad 16 mars 1999

Gösta Andersson 27 april

75 år

Nils Odcho 13 november

Bertil Frankfeldt 16 november

Nils Nilsson 30 november

Arvid Sjöberg 10 december

Kurt Andersson 19 december

Henry Edwardsson 18 januari 1999

Ulf Ressel 27 april

70 år

Leif Svala 23 oktober

Inez Fredriksson 18 januari 1999

Dagny Persson 24 januari

Åke Möller 30 januari

Evald Knutsson 10 februari

Åke Sundstedt 21 februari

Hans Andréasson 18 mars

Lars Johnelius 09 april

65 år

Morgan Petersson 04 december

Kenneth Borgkvist 09 januari 1999

Bror Brodén 19 januari

Sune Sander 30 januari

Gunnar Svensson 30 januari

Rolf Bonander 02 februari

Rolf Brix 26 mars

Lars-Göran Mäns-

son

60 år

Jan Törnbrink 16 november

Kent Larsson 18 december

Kåre Hermansson 24 januari 1999

Inga-Britt Sänne 07 mars

50 år

Bengt Fogmark 20 december 1998

Bo Magnusson 21 januari 1999

Vi gratulerar i efterhand!

75 år

Sverre Larsson 26/5 och Inge Krappe 6/9

70 år

Bo Lindqvist 25/6

65 år

Bror Olsson 15/8

Redaktionen beklagar att hälsningen kommer för sent, men ber ändå att få framföra tidningens GRATIS på detta sätt.

Nya medlemmar

K-I Andersson	Hisings Backa
Lars-Bertil Andersson	Västra Frölunda
Olle Appelbrik	Västra Frölunda
Bengt Delang	Hisings Backa
Harriet Kjellberg	Göteborg
Roland Olsson	Göteborg

In Memoriam

Följande medlemmar har avlidit:

Oscar Dahlin
Erik Knöös
Gunnar V Lundberg

Vi lyser frid över deras minne.

Minnesbilder och hågkomster från Nya Varvet 1923 — 1935

av Nils Odebo

Som gammal underofficerspojke från Nya Varvet, och sedermera stamanställd kustartillerist, står denna plats för många nostalgiska minnen. Långa promenader därute framkallar tankar om vad som en gång varit, och gav mig lusten att sätta på pránt vad jag minns från sent 20-tal och tidigt 30-tal.

Min far kom i tjänst vid KA3 (Nya Varvet) 1911 tillsammans med vännen Svanberg. Båda hamnade på signal- och minavdelning. En stilla promenad på kyrkogården här ute stämmer till eftertanke. Här vilar många av fars kamrater från tidigt 1900-tal. Gravstenarna vittnar om militärer som tjänstgjort vid ett tidigt KA under ganska fattiga förhållanden. KA fanns kvar på Nya Varvet till i början på 40-talet då det flyttades till sin nuvarande plats på Käringberget.

Promenaden kan börja

Jag börjar min promenad uppe vid byggnad 1, som av oss alltid kallades för "laggårn". Det har berättats för mig att byggnaderna ursprungligen uppfördes för det dåtida hästanspända artilleri, som ingick i KA:s försvar. Hästarna stallades i en långa och spändes för när övningar skulle göras. Vid eldsvådor användes dessa hästar även för att dra brandredskapen. Sergeant Fröjdenlund syntes ofta hör iklädd ridstövlar till uniform eftersom han hade hand om det hästanspända artilleriet.

Troligen försvann denna del av KA någon gång under 1910-talet och gården lämnades till arrendering. En lantbrukare Karlsson tog hand om gården och hade på 20-talet minst 10 kor samt grisar för slakt. Förutom det stora boningshuset fanns ladugård och svinstall samt en hólada, som utnyttjades av oss till allehanda lekar. Mjólkk kunde köpas från gården och den bestállda mjólken sattes ut i ett inglasat uthus där den oftast

hämtades av någon unge. Huvudbyggnaden inrymde ett antal bostäder, som underofficerare kunde hyra. I en av dessa lägenheter flyttade min familj in, och där föddes jag en kall novemberdag 1923.

Är bananerna fina?

Några episoder från laggårn måste jag berätta. Den alltid snälle lantbrukare Karlsson behövde skaffa mat till sina grisar. Ett av sätten var att hämta övermogna bananer från banankompaniet i Göteborg. Med häst och kärra forslades bananerna hem och stjälptes av utanför svinstallet. Här delade vi frukten med grisarna och det hände ibland att grisarnas tilldelning blev liten.

De vilda lekarna på höloftet resulterade i att min äldre bror fick en 15 centimeter lång sticka i ena skinkan. På gamla Sahlgrenska lyckades man så småningom avlägsna stickan. En stillsammare grabb fanns inte att finna på flera veckor.

Familjen växer!

Familjen hade nu utökats med ytterligare en person och bestod av far och mor samt fyra ungar. Det behövdes nu en större lägenhet. Denna lägenhet fanns i byggnad 6, som var det största av de tre husen mitt på området. "6:an", som huset kallades i vardagslag, hade tre våningar och ingångar från båda sidorna. Här bodde många underofficerare, men också civila som fått lägenheter för att dessa inte skulle stå tomma. Jag vill minnas att det fanns ca 10 lägenheter av ganska enkelt utförande med spisar och kakelugnar. Till varje lägenhet hörde en vedbod, som fanns i en lång träbyggnad snett bakom huset. Vid ett av mina senare besök kunde jag konstatera att vissa bodar hade i n r e t t s t i l l s m å avkopplingsplatser, där gubbarna kunde diskutera världsproblemen över en öl.

...och det ställs krav

I bottenvåningens östra del fanns en småskola där fröken Helen Olsson skötte undervisningen. Före 1930 fanns även mellanskoleklasser i andra våningen under en lärare vid namn Günther. Jag började skolan 1930 och minns väl hur vi stavade oss fram i Folkskolans läsebok, som hade en tupp på pärmens framsida. I skolsalens nedre hörn fanns en stor kamin för att hålla värmen under vintern. Intill kaminen fanns den s.k. skamvrån där någon ibland fick stå med ansiktet mot väggen och begrunda sina synder. Jag minns att om man varit duktig i skolan kunde tuppen värpa en liten slant i läseboken. Tuppen visade ingen större generositet under min skoltid trots ärliga försök till att plugga.

Vi flyttar igen

Framför "6:an" ligger de båda husen med nummer 8 och 9. I "8:an" bodde det officerare och i "9:an" underofficerare. Då min far G. R. Johansson varit sergent (Uoff av 3.dje graden) i några år föddes min yngre bror 1925. Nu var det dags att flytta till igen. Denna gång till en något större lägenhet i översta våningen i "9:an" med utsikt över Hjärtats plan.

Älvsborgsön - ett paradís

De sista åren på 20-talet och början på 30-talet tjänstgjorde min far

"Stänkan" klar för avgång 1930

*Familjen Johansson samlad på Älvsborgsön sommaren 1927
Författaren är "mellanpojken" av de tre*

som avlösare till sergeant Svanberg som minupphördsman på Älvsborgsön. Denna plats var ett paradiset för oss ungar eller rättare sagt ett äventyrsland av största värde. Vår mor gick säkert med hjärtat i halsgropen varje dag, med tanke på alla höga murar och vattnet runt ön. Då det var dags att resa ut till ön gjordes resan med den s.k. "Stånkan", som var en före detta fiskebåt, eller med ångslupen från bryggan vid hamnen.

Ute på ön väntade en härlig sommar med lekar och bad. En liten badplats fanns på öns västra sida. Vattnet var klart och rent. Här såg vår framsynte far till att simkunskap var ett måste för att vi barn skulle klara eventuella ofrivilliga bad.

Far blev inte trallande glad

Från hamnen gick ett trallspår upp till yttre gården där började minor från första världskriget skulle tas om hand och desarmeras. Mintrallorna utgjorde en stor frestelse för provturer. En gång släpptes en tralla rakt ut i hamnbassängen, men passageraren (min äldre bror) hann hoppa av i tid. Händelsen renderade i stränga order att låta bli trallorna och att

leka någon annanstans. Ny lek blev fallskärmshopp från fem meter hög mur. Med en sockerlåda, snören och en jutesäck förfärdigades en fallskärm. Konstruktören var som vanligt min äldste bror, men hoppet gjordes med fullständigt misslyckat resultat. Hans enda kommentar efter hoppet var att om det varit lite högre så hade fallskärmen vecklat ut sig.

Allt var inte tillåtet

Under sommarmånaderna bodde vi i det rosa huset på yttergården och hade hela öns alla attraktioner inom räckhåll. Den lilla kyrkan uppe i tornet var nog den enda plats där all lek var förbjuden. Hedvig Svanbergs trädgård bjöd på förbjudna men goda krusbär, men i övrigt var det fritt fram.

Ny flyttning 1928

Min far hade sett möjligheten till ett boende i en ganska nedsliten byggnad nere i Grottparken. Byggnaden hade beteckningen nr 17 och bestod av två rum och kök, samt hall med inglasad veranda. En oinredd vind skulle så småningom bli till två rum för barnen. Byggnaden, som numera är riven, låg strax ovanför den kanslibyggnad som uppfördes på den lilla fotbollsplanen i Grottparken. Året

när vi flyttar hit är 1928 och det skulle bli vårt hem fram till 1935 då fars kommandering till KA1 i Waxholm på nytt satte flyttlasset i rörelse.

Till huset hörde en stor trädgård med fruktträd och härbuskar. Det fanns även plats för en jordbit där mor fick plats för odling av diverse grönsaker och blommor. Trädgårdsodlingen gav oss ett behövligt tillskott till den magra försörjningen.

Förutom att inköp gjordes i Hetens Handelsbod, som nu är Flottans Mäns lokaler, fick anställda inom Kustartilleriet köpa dagligvaror från Kronans matförråd. Far gjorde beställningen och vi ungar fick gå ner och hämta ut varorna. En och annan torkad frukt försvann nog på hemvägen.

Vandringen fortsätter i nästa nummer

Härnösandsresan

av Rune Karlsson

Som nybliven medlem i KA 4:s kamratförening tog jag del av en inbjudan till kamratträff vid Norrlandskustens Marinkommando i Härnösand under tiden 1998-09-04—06.

Eftersom jag tjänstgjorde som kock vid Batteri Dalom på Hemsö vintern 1945-46 såg jag fram mot att komma tillbaka till Hemsö. Det var ju en resa på 80 mil, men efter att ha studerat ett reseförslag med buss och övernattnig var det inte svårt att anmäla sig.

Det går som smort

Avresan var bestämd till torsdagen den 3 september kl 13.30. Eftersom alla deltagarna var på plats i god tid startade vi resan kl 13.10. Tyvärr! Eftersom det redan i Sävedalen hamnade något föremål under bussen och slog i med dun-der och brak.

Vid kafferast i Tiveden konstaterades oljeläckage. Oljepåfyllning ett par gånger under resan och ett febrilt ringande till trots, kom vi fram till vår övernattnig på Marna skjutfält söder om Gävle. Servicebil från Volvo mötte upp för att reparera bussen och vi in-tog en något försenad måltid till-sammans med kamraterna från KA2 i Karlskrona.

Vi tar krafttag

Predag morgon tog bussen oss till Laxön i Älvkarleby. Bussen, som inte gått att reparera under natten, kördes till verkstad i Gävle medan vi åt frukost på Laxön. Detta är en gammal militärförläggning där en gång ett ingenjörsförband legat. Många gamla byggnader och min-nesstenar vittnade om det. Sedan 1700-talet har det funnits laxfiske

i Älven, och 1816 byggdes bro.

Efter frukosten fick vi en guidad rundtur i Vattenfalls kraftstation. Den första kraftstationen byggdes 1912 för att försörja Stockholm med elkraft. En mycket prätglad infor-matör ritade och berättade om skill-naden mellan effekt och energi, megawatt och terrawatt. Allt uppblandat med delar ur hans egen personvalskampanj inför årets riks-dagsval.

damer. Därefter middag i mat-salen. Senare på kvällen samlades vi i filmsalen, där vi välkomnades av värden kommandör Olov An-dersson. Närmare 200 personer från Göteborg, Karlskrona, Got-land, Waxholm och Härnösand hade mött upp.

U 137 och se n en wisky

Inbjuden talare var Torbjörn Felldin, f.d. statsminister och bör

Hela gänget (nästan) i härligt sommarväder

När rundturen var över kunde vi fortsätta mot Härnösand i vår reparerade buss. Snyggt jobbat!!

Nästan framme

Nu hade vi 30 mil framför oss, men tiden gick fort med tävlingar och en hel mapp med information om de städer vi passerade från Gävle och fram till målet. Materialet, som var sammansatt av KA 5 var mycket intressant. Det tackar vi för.

Väl framme på regementet i Härnösand inkvarterades vi i loge-ment. En ny erfarenhet för en del

dig från trakten. Han talade om de 10 dramatiska dyggen han som statsminister upplevde i samband med ryska ubåten U 137:s "uppdykande" på ett skär i Karlskronas skärgård. Som avslutning läste han dikter på mål av Nicke Sjödin och Pelle Molin. Vi fick därefter se en film om bygget av Höga Kusten bron, som inte bara omfattar högbron utan ytterligare 30 broar och 100 km väg. Kvällen avslutades på mässen.

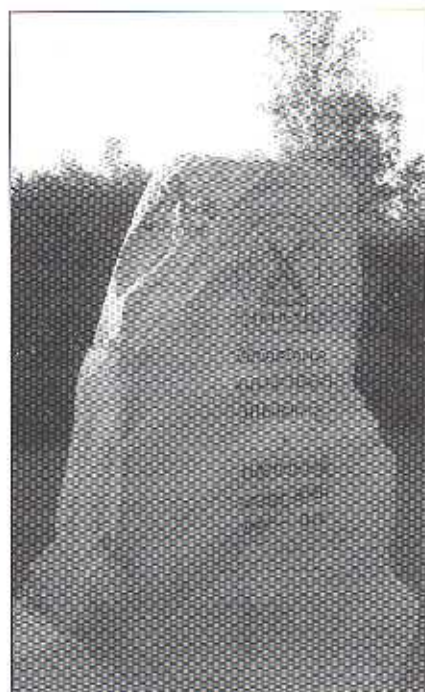
Äntligen lördag

Det var ett digert program våra värdar planerat för lördagen. Revelj kl 07.00. Frukost i matsalen, högtidlig flagghissning med trumpetfanfar och därefter startade vår utfärd med en tur upp till Vårdkaseberget. Det var en magnifik utsiktspunkt, med hela södra inloppet för våra fötter. Sedan gick färden till Lunde och minnesmonumentet över Ådalskravallerna i maj 1931 då 5 strejkande arbetare sköts ihjäl av militär. Kaffe i det gröna och resan gick vidare över Sandöbron mot Höga Kusten i en natur av höga berg och djupa dalar med blänk av vatten emellanåt. Här och var skymtade vi pylonerna på Höga Kusten bron.

Och så lutfisk så klart

I fiskeläget Häggvik, där vi intog medhavd lunch, fick vi en lektion i surströmmingstillverkning. Dessutom fanns tillfälle för inköp av denna norrländska specialitet.

Nästa stopp var Mannaminne. En unik skapelse av konstnären Anders Åberg, som tillsammans med sin fru samlat 35 byggnader från olika länder och epoker och fyllt dem med gamla spårvagnar, lok,

Vacker sten, men sorgligt minne

Kan det bli bättre?

båtar, samt konst och konsthantverk av skilda slag. Dessutom fanns restaurang och cafe. En märklig samling.

Vi fortsatte mot Barsta, ett annat fiskeläge, där målet var ett litet träkapell med unika målningar. Från Barsta kunde man se Högbondens fyr ute i havsbandet. Det är numera vandrarhem i fyren, som står 80 meter över havet på en klippa. Vid klar sikt skall man kunna se 10 landmil därifrån. Allt här är så fantastiskt och mäktigt.

Höga Kusten bron, magnifikt!

Resan gick vidare via Nordingrå till Höga Kusten bron, som vi skymtade då och då. Vi stannade på Hornöberget där utsikten över bron var ja, magnifik. Bron som är Sveriges högsta byggnadsverk med sina 180 meter höga pyloner.

Mätta på intryck anträdde vi återfärden mot "Norrlands Aten" som Härnösand kallas enligt turistbrochure. Där står även att staden, som grundades redan 1585, är västernorrlands äldsta stad, samt lär vara den första europeiska staden med gatubelysning!

Hela resan hittills hade vi haft strålande sommarväder och skall vädret inte vara "kanon" för en kustartillerist?

På tal om middag

På kvällen middag på S:t Petri lo-

gen, en vacker träbyggnad från längesen. Middagen bestod av norrländska läckerheter såsom renstekspaté, lax med norrländska tillbehör och glace med varm hjortronsylt. Sedvanliga tal och gåvor från gästande kamratföreningar utbyttes. Kvällen avslutades med dans till en bra orkester klädda i KA uniformer från skilda tidsepoker.

Redan över

Söndag morgon väcktes vi av revelj och efter frukost startade hemresan med en liten rundtur genom centrala Härnösand guidade av Hans Jannesson, tidigare Härnösandsbo.

Sommarvädret höll i sig och, trots att programmet kortats med tanke på de många milen hem, var nog alla så mätta på upplevelser att det var skönt att vända kosan söderut. Hemresan gick bra, med små avbrott för kaffe och lunch. Tiden fördrev vi med diverse hjärnövnin-

gar. Tack till Christer, Kjell, Kaj och Gustav för ett väl genomfört arrangemang.

Mera från Härnösandsresan

Det framgår väl av Runes artikel här bredvid att vi var ett glatt gäng som drog i härnad mot den mörka nord för att besöka våra vänner på KA 5.

Vid middagen blev jag sittande bredvid minörsergeanten, telemästaren och skriftställaren Gustav Karlsson från Karlskrona och KA 2, men även medlem i KA 4 kamratförening.

Från det vi kom hem från lördagens utflykt fram till tiden för middagen fick vi ett par timmars vila. Då vi

andra fräschade till oss och samlade krafter inför kvällen tog denne poet sig tid att författa ett epos på temat Härnösand och vår träff.

Han läste upp den under kvällen, men jag tycker den var så bra att den förtjänar att återges även för alla er, som inte hade möjlighet att följa med på vår resa.

Tack Gustav för att jag fick den utskrivna och med rätt att publicera.

Alla ni läsare: **Håll till godo!**

Kaj

IMPROMPTU

av Gustav Karlsson KA 2

Åter är jag i Norrlands Atén
med vådkase, landsling och järnvägsstation
där domkyrkan minner om Frasse Franzén
och ringer sitt bud om den heliga tron.

Här föddes Selstedts Elias en gång
och lekte som liten i hemstadens gränd.
Kanhända att här under norrskenets sång
hans glada, poetiska stjärna blev tänd.

Nordström, den mörke och skrivande Lubbe,
kom här från Öbacka, så som han
kallade staden, denne lortsnokargubbe
storkepsgolfbyxigt exotiskt gramm.

Pelle Molin från höjden tycks blicka
ut över blånande vatten och berg
där Seniens storbjörn förr skrämde hicka
och blev till en saga med folketro och färg.

Bertil Malmberg, vittert lärld,
en av aderton selekta,
skrev om Åke och hans värld
gripande, poetiskt, äkta.

Detta var *andligt, historiskt*
om några kända i staden
men det är *obligatoriskt*
med kläder och föda för traden.

Här finns industrier och granskog,
utbildning och skrönor om Wängman,
handel och storbrist på knog
men minnen av Kempe, en pengman.

häkte för bovar, och småindustrier,
högskolor, småskolor, edukation,
bolagsbuteljer och backar med bier
och golfbruk med Lortluddes hustradition

Här skymtar nipor och skogiga höjder,
björmiden, bäver och rävar i stengryt,
nybyggda broar och handklaversfröjder,
sensommargrönka och måttligt lokalskryt.

Sprengportens kåkby grep varje sinne
och vi förundrades lite till mans.
Där byggdes av blandved hans
trämannaminne
mer unikt än något nå u annanstans.

Vi fick se universums skyhöga hängbro,
med kabellängdshöga pyloner mot vimlen,
och höbollar lysande vita som gudstro
kontrastera som höstljusa stjärnor på himlen.

I kväll är här festligt vid KA,
convivium in Aténa Borealis.
Fastän det är nedlagt - hä, hä ja,
består alla minnena gratis..

I natt skiner månen på Ångermanälven,
ser hur vi har det och nickar förnöjd:
ville nog gärna att han vore själv en
av oss och ej ensam i himmelens höjd.

Här är vi samlade runt omkring borden
i värmande vänskap och skimrande ljus.
Maten är festlig och vänliga orden;
allt som ett gille i himmelens hus.

Med oss är minnen från helger och söcken
som lysande pärlor på gråsliten tråd.
De glimmar ibland genom glömmande töcken
som feströda rosor på vardagens våd.

Rapport från KA 4 museum

av Gustav Lundberg

Under året har intresset för att besöka museet varit mycket stort. Många sällskap har även önskat få se Oscar II fort, vilket museekommittén med nöje ordnat. Dessutom har flera av årets värnpliktiga med stort intresse besett våra samlingar. Så var t. ex. årets plutonsbefälselever med två plutoner på lördag och en pluton på söndag inryckningsveckan (vecka 35). Då fick jag möjlighet att tala om vikten av traditioner och ge en orientering om kamratföreningen. Jag tackar kompanichefen för att han lade in besöket i programmet, och hoppas detta kan bli tradition.

Arbetet att utveckla museet pågår kontinuerligt. Isoleringen av byggnad 2 fortsätter och blir färdigt i höst. Fördröjningen beror på att vi samtidigt håller på med en utbyggnad för att kunna flytta ut maskinvagnen till vår 150 centimeters strålkastare och våra radarvagnar. Detta arbete måste göras för att frilägga inre långsidan, men även för att bereda plats för "ny" materiel. Vi skall bl.a. bygga in en stridsledningssentral som visar utvecklingen fram t.o.m. STRIKA systemet.

För att få material till utbyggnaden har vi fått tillstånd att riva korthållsstridsbanan söder om museet. Virket och takplåten är av högsta kvalitet, men detta var ju väntat eftersom bygget en gång utförts av legendaren O L Svensson.

I övrigt ser vi fram mot att 24 cm pjäserna blir flyttade från Torslanda tillbaka till O II fort. Egentligen borde detta vara klart redan, men byråkrati och viss handlingsförlamning tycks fördröja åtgärden.

Till sist återkommer jag till: Vi behöver hjälp av yngre kamrater för att orka med särskilt tunga arbeten. TACK.

Sven jobbar "uppåt väggarna"

VESPER i Karl Johans kyrka

Göteborgs samverkande kamratföreningar (GSMK) inbjuder till VESPER i Karl Johans kyrka söndagen den 6 december -98.

Samling vid kyrkan 1700.

Stor anslutning förväntas av medlemmarna i föreningen.

Tag gärna med familj och vänner!

Efter akten i kyrkan blir det kaffe och underhållning (sång) i församlingshemmet.

För beräkning av kaffe göres anmälan till undertecknad senast 29 november

Tel: 29 04 63

Väl mött

När en kustartillerist blev "Marinjär"

Långresa med HMS Carlskrona 1987 - 1988

Kaj Modig

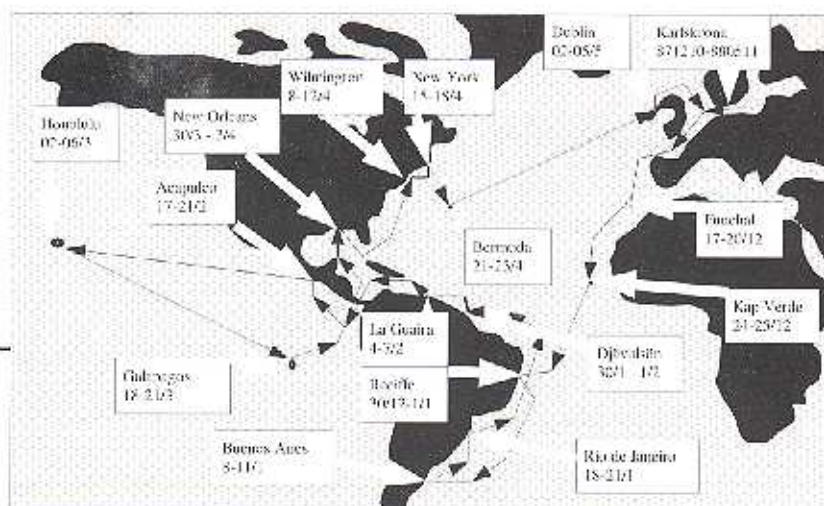
Hej! ExpB det är NO. Om Du ser SLO och ELA kan Du väl be dem komma till SLC. Jag och SIGO behöver ett speech med dem".

Första dagen ombord

Det är min första dag ombord på flottans långresefartyg HMS Carlskrona. Samtalet ovan kommer via snabbtelefon till mig på fartygschefens expedition. Jag skriver ner förkortningarna och säger: "Jaaa.... Det skall jag göra". För en flottist är det självklart att uttrycka sig så, men för mig är det fortfarande rena grekiskan.

Dags för eftertanke

I förra numret av denna tidning, gav jag bakgrunden till att jag hamnat på en flottistbefattning ombord på HMS Carlskrona. I kommandörkapten Hallins tjänsterum på MKV, var det lätt att säga ja till utmaningen att segla här ombord. Jag såg framför mig en resa med spännande resmål, och många fantastiska upplevelser. Nu när jag är ombord och har fått 30 minuters instruktion i vad som förväntas av mig som Expeditionsbefäl, Postmästare och kanske också sjöman, är jag inte lika säker på att jag gjort rätt som tackat ja. Det är definitivt inte fråga om betald charterkryssning! Ett överbelamrat skrivbord (fartyget har saknat ansvarig för expeditionstjänsten sedan flera månader) befäl av alla sorter, som vill ha hjälp med utskrifter, omkivering av hemliga handlingar och gud vet allt. Värnpliktiga som vill beställa resor. Inventering och

beställning av allt vad som fartyget behöver av expeditionsmateriel för de närmaste sex månaderna. Ja, detta är lite av vad jag förväntas göra med start redan första dagen. Nu tillbaka till vad som sades i "snabben". Det var så enkelt som: "Kaj, det är NavigationsOfficeren. Om Du ser StridsLedningsOfficeren och EldLedningsbefäl Akter kan Du väl be dem komma till StridsLedningsCentralen. Jag och SignalOfficeren behöver tala med dem.

Första dagen är en rivstart som varar ca en månad för att få allt i ordning innan avresedagen. Den 10 december är allt klart. Inte för att det känns som om man hunnit med allt, men när det beordras: "Loss i springet, nästa hamn Funchal", då finns det inget annat att göra än att gilla läget och följa med. Det som inte blivit gjort det får jag väl göra i mitten på maj nästa år.

Nu börjar äventyret

Vi lämnar ett snöigt och kallt Sverige utan större saknad. Storm på Nordsjön något lugnare resa genom engelska kanalen och sedan ett Biscaya, som verkligen är på vinterhumör. Förråden på mindäck får plötsligt egen vilja. Det är inte som i Evert Taubes visa, med vilda djur som löper amok. Men jag tycker det är illa nog, när drickaförråd plötsligt inte är förråd längre, utan en massa kartonger, backar, trävirke och annat som far omkring och bl.a. blockerar dörrar.

Första hamn Funchal

Efter några tuffa dagar får vi plötsligt förmåelse om sommar. Funchal på ön Madera presenterar sig i strålände sol. Nu får jag åter sätta mig i skola. Vakthavande officer på halvdäck, musköteri, paradstationer, honnörer, appeller, m.m. m.m. Allt blandat med solbad, shopping, rundresa på ön, kamratskap och sammanhållning. Fyra dagar rinner iväg som en värfloed.

Nu är det jul igen

Efter Funchal sätter vi kurs på Cap Verde, där vi ankrar för att fira jul i lugn och ro. Jultraditionerna har vi med svenskt julbord när det är som bäst, jultomte,

Neptuns nergerhövding håller ordning på de odöpta. "Bäva" är ordet för dagen

klappar, julsånger och allt. Fortfarande har jag ändå inte kommit ikapp mig själv. Första julen borta från nära och kära. Då känns det konstigt i bröstet, när man som vakthavande officer står på bryg-

Fartygschefen har lånat ut del av uniformen (båtkappan) till frusen drottning

gvingen en sotsvart natt med + 26° i luften och hör "Stilla natt, Heliga natt" tona ut över fartyget från en stillsam kör på helikopterdeck.

Sydamerika hear we come

Efter en stilla jul kommer en intensiv period till sjöss, där arbete ombord blandas med Neptuns besök ombord med åtföljande dop. Den 30 december förtöjer vi i Recife i Brasilien. Plötsligt känner jag att jag är på långresa. Gatumånglare, tvätter-skor, lätta gardet, taxi som en gång varit bilar och poliser med enorma hickorybatonger och korta hagelgevär. Alla kategorier, var och en med sin speciella marknadsföring kan vi se på kajen när vi förtöjer.

Två dagar i Recife med 35° i skuggan. Det är en värld, ett vimmel, en kommers i basarer och på gator som jag aldrig tidigare upplevt. Nu är kustartillerist Kaj Modig i en främmande, skrämmande men samtidigt fantastisk miljö.

Cigarett billigt pris

För första gången under resan kommer jag här underfund med mutans lösande kraft. Jag har ju ansvar för postgången med Sverige. Nu är det läge att få hem besättningens betalning av räkningar, nyårshälsningar till familjen och all tjänstepost. Full av förtröstan och van vid europeiska förhållanden tar jag de tre postsäckarna och går till postkontoret. Efter att ha väntat trekvart på ansvarig person, och med våld ly-

ekats undvika att ambitiösa posttjänstemän brutit mina sigill och spridit vår post för Brasiliens alla vindar, börjar jag bjuda på cigaretter. Tre minuter och 8 paket senare är jag plötsligt förflyttad till en lastbrygga, där förmannen vet allt om hur vår örlogspost skall hanteras, och där det inte är frågan om annat än att den skall gå plomberad och intakt direkt till flyget.

Gott Nytt År

Vi firar nyårsafton i Recife. Kl 20.00 lokal tid har vi en liten högtidsstund på navigationsdeck med traditionell nyårsdikt och två gånger åtta glas (Först åtta glas av äldste man ombord för att ringa ut det gamla året, direkt följt av åtta glas av yngste man ombord för att ringa in det nya). Ater ett ögonblick av stilla begrundan där tankarna går till Er, som vid samma tidpunkt hör nyårsklockor slå tolv och skålar för det nya året i Sverige.

Många äventyr

Mycket kan berättas om en resa, som varar nästan ett halvt år. Besök i Argentina bl a i en liten by för utan gata inte långt från Rio de la Plata. Dagar på Hawaii och Galapagosöarna, dykning på korallrev utanför Mexicos kust, kvällar i jazzens vagga New Orleans, deltagande i 350 års jubileet av svenskkolonien i Delaware, Kungäppet ombord under insegling och förtöjning i New York, tvådagars bilresa längs Mexicos stilla havskust, med övernattnig på lokalt litet hotell

och besök på indianmarknad, där inga andra vita än vi fyra svenska sjömän finns att se.

Men inte bara äventyr

Det som först kommer upp i minnet är givetvis det exotiska och spännande jag upplever under resan, men låt oss inte glömma livet ombord. Nästan 200 människor tillsammans utan möjlighet att fly undan någonstans. Av de ca 160 dagar vi var borta från Sverige, tillbringades knappt 50 i hamn och resterande drygt 100 till sjöss eller till ankars för utbildning av kadetterna. Livet ombord under en långresa kräver anpassning. Kraven är många. Ansvar för att kadetterna får sin utbildning, att svenska företag kan använda fartyget för

"Är bananerna fina?" Inköp från lo kalbefolkningen på Galapagos

marknadsföring i olika hamnar, att svenska beskickningar kan representera ombord, att vi själva representerar vårt kära Sverige i många olika sammanhang både ombord och iland, att stötta och trösta unga människor med "plåtsjuka" (vi kallar det nog normalt hemlängtan och frustation att inte kunna påverka sin situation)

Hemmet nästa?

Ja intrycken är många, och minnerna är många fler. Listan kan göras lång, och episoderna är otaliga. En sak är klar; denna resa kommer att finnas med när jag sitter på hemmet, böjer mig djupt över kypen och säger: Jo, jag minns en gång i.....

Språkproblem?

Jag läste någonstans att medelåldern på medlemmarna i vår förening är 64,5 år. Det får mig att tänka på mig själv, och de problem jag känner att jag har när jag pratar med dagens ungdom.

Här följer tips på hur vi skall närma oss varandras språk och hur vi skall kunna lära våra ungdomar det här med grammatik. Jag har själv fått detta i kopia, men tror det emanerar från tidningen Af-färsvärlden.

Substantiv är ord som Du sätter "fan" eller "djävel" efter: Klockfan, Gubbdjävvel, Dumfan..

Adjektiv är ord som Du sätter "skit" före: Skitbra, Skitsnygg, Skithäftig...

Verb är ord Du sätter "utav helvete" efter: Drack utav helvete, dansade utav helvete....

Med dessa enkla regler i bagaget vore det väl fan om inte ungdomslärlarna kunde lära sig något så skitenkelt som ordklasser.

Kaj

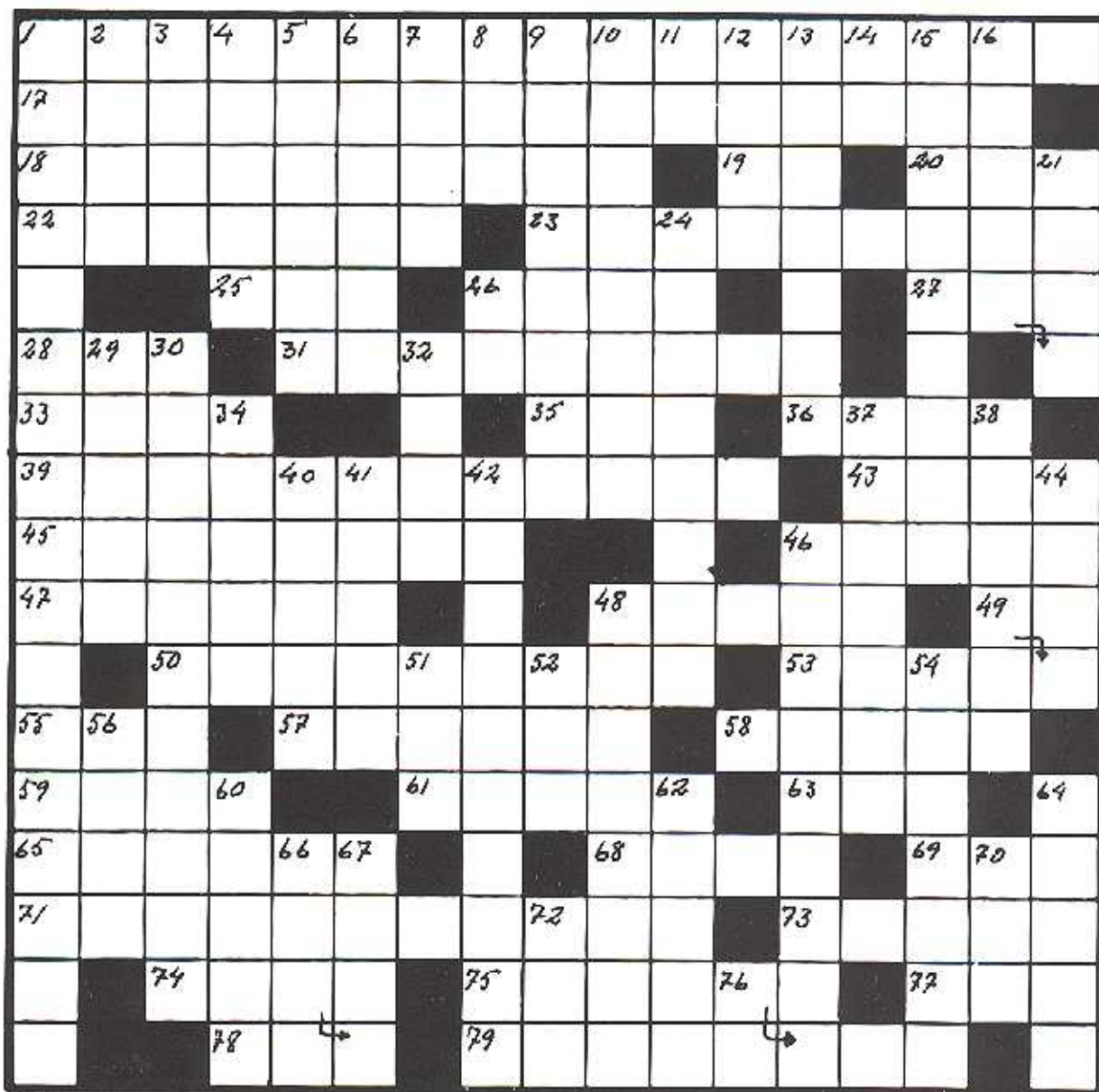
Vågrätt:

1. Mygg getingar, åska, regn, och brännmaneter
17. Att vandra Kungsleden t.ex.
18. Tornering
19. Älskad av Zeus
20. Samarbetspartner med IOGT
22. Händelseförlopp
23. Anger viss plats
25. Mitt i plantagen
26. Utöva
27. Grekisk gudinna med årråvårt äpple
28. Del av läktare
31. Ask
33. Förslöas
35. Beskaffenhet
36. Hushållar
39. Den är bra att ta till om man kommer ihåg den
43. Frälse
45. Rainier III
46. Liten stad i Danmark
47. Tor ....., skådespelare
48. Kan vara en vän i nöden
49. Gibbon
50. Bevara för framtiden
53. Gluttar
55. "Göteborgskt" förstärkningsord i samband
57. Vikt och mynt i gamla Grekland
58. Slavisk sydenropé
59. Pardon
61. Angår endast Dig
63. Infinitivmärke
65. Stirra och glo
68. Hund i nordisk mytologi
69. Betungande handling
71. Gotländsk tacka
73. Kasar
74. Avslutas supén med
75. Anordning för kraftöverföring
77. Streckkod
78. Spiror
79. Mindre, sakrala sammankomster

Lodrätt:

1. Får en viss rondör på höstkanten och en diskutabel duft
2. Sedelära
3. Smakriktning
4. Stad i Tyskland
5. Arbetssång för sjömän
6. En sådan har lotterivinnaren
7. När man trivs är man i sitt ....
8. Mättnadsbevis
9. En utmaning för gäddan
10. Praktiserande eskulap
11. Gaddstekel
12. Fåviltsk
13. Antal på en höft
14. Avslutar känselspröt
15. Inbringade
16. Drakgilt
21. En motsats till 6 lod
24. Oförtröttliga
26. Något för 24 lod
29. Spanskt avsked
30. Världens äldsta nationalflagga
32. En abborrfisk
34. Osymmetriska
37. Är konungen huld och trogen
38. Förbommat
40. "Det gör mig detsamma"
41. Latinamerikansk musikstil
42. Den rörelse som arbetar för enhet mellan olika kristna kyrkor
44. Keltisk sagokung
46. Heliga handlingar
48. Våldoftande plantering
51. Känd för sina stenar
52. I linje med
54. Verkar negativt
56. Kreaturet
60. Indisk musik
62. Näve
64. Avråda
66. Njutning för kaffetant
67. Förutser
70. Litterär orm
72. Hängiven beundrare
76. Urkunder

Korsord 2/98

Konstruktör: Sven Einarsson

Lösning korsord 1/98

Lösningar insändes före 1/1 1999 under adress:

KA-fyren

Redaktionen c/o Muséet

Box 5155

426 05 Västra Frölunda

Vinnare 1/98:

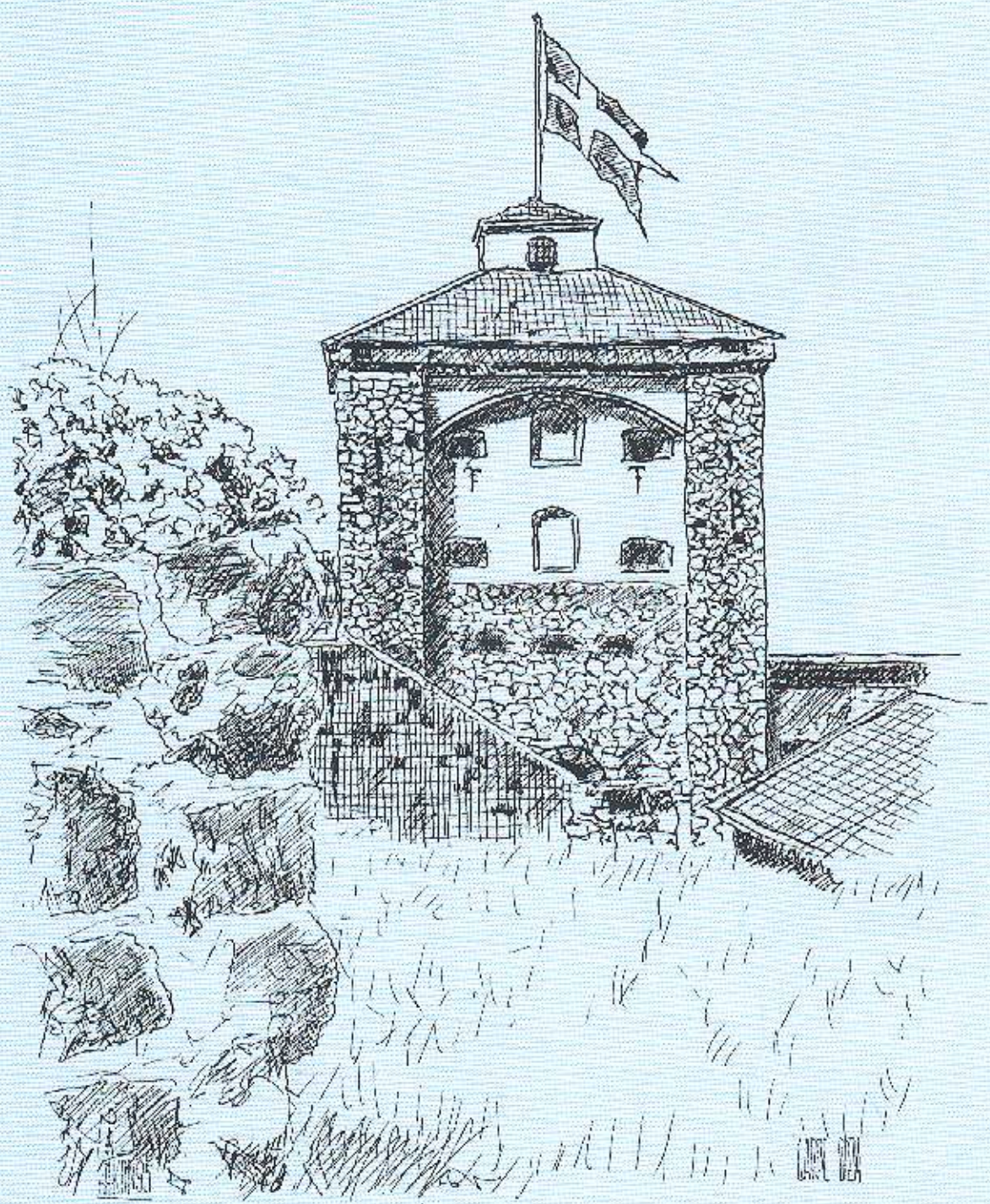
Första pris: Bengt Lindgren, Västra Frölunda

Andra pris: Birgit Samuelsson, Västra Frölunda

Tredje pris: Hugo Eriksson, Västra Frölunda

Grattis och tack till alla som skickat in lösningar!

**KUSTARTILLERIETS KAMRATFÖRENING
GÖTEBORG**